

H E T V I S I O E N V A N D E K E I Z E R

een kerstspel voor de 6e klas
naar een legende van Selma Lagerlöf

geschreven door

HELMUT VON KÜGELGEN

en vertaald en bewerkt door

JAN VAN SCHINDEL

HET VISIOEN VAN DE KEIZER door Helmut von Kùgelgen

Een Kerstspel voor de 6e klas naar een legende van Selma Lagerlöf uit het Duits vertaald en bewerkt door Jan van Schijndel.

Sibylle	Hortensia, hulp van	Portia, zijn vrouw
Caesar Augustus	Engelen Lavinia	Fidelia, hun dochter
Lavinia, Priesteres van Venus	Engelenkoor Jozef	Claudius, een herder
Varus } vrienden van	Maria	Lucretia, zijn vrouw
Valgus } de keizer	Marcus, een herder	Varro, hun zoon
Paestus, Raadsheer		Casca, een herder

1e Scène

Augustus: Tachtig tempels, o Paestus, heb ik opnieuw gebouwd.
Waarlijk, jouw raad was goed. Het volk is gezeggelijker geworden, nu zij voor de Goden de stijve knieën leert buigen.

Paestus: Nu wordt uw werk bekroond. De oude Goden zijn dood. De glans van de levende Goden overtreft hen!

Augustus: Halt! Ik vrees Roma, vrees Fortuna's afgunst.

Lavinia: Goddelijke Caesar Augustus, uw tempels spiegelen zich in de Nijl, de Ebro en de Rijn. De steden die gij hebt gesticht bloeien omdat Uw altaar in hun midden staat.

Augustus: Maar bedenk, dat Rome ook Brutus en Cassius voortbracht.

Lavinia: Op Julius volgt in het jaarverloop Augustus: wat de warmte van de eerste voorbereidt, wordt rijp in Augustus. U bent afkomstig uit het geslacht van Venus, die ik als priesteres dien.

Augustus: Hoor, hoe Valgus, mijn vriend, zwerft in de duistere nacht.

Valgus (tot Varus, beiden komen even later op):
Niet eerder zag ik zulk een duisternis, zelfs de sterren verbleken, hun stralen zijn glansloos geworden.

Varus: Sinds mijn Griekse leraar mij de namen van de winden leerde en over de geesten van bloemen en wortelen sprak, zweeg Natura nooit, maar nu houdt het heelal zwijgend de adem in.

Paestus: Deze nacht zal beslist worden of morgen in de stad Rome een tempel gewijd zal worden aan de levende God Augustus.

Augustus: De gedachte hieraan bekoort mij, maar ook jaagt zij mij schrik aan.
Gij verheven Genius, geef antwoord, als wij u ons offer brengen.

Hortensia (tot Lavinia):

Mijn meesteres, de radeloze priesteressen zenden mij om uw raad en bijstand te vragen: de vlammen van het offervuur versmaden het vlees van de zorgzaam bereide dieren. Zie naar mijn hand....

Lavinia: Ik zie er niets wonderlijks aan!

Hortensia: Dat is het juist. Deze hand strekte ik uit in de vlammen. Doch er gebeurde niets. Wie roofde de kracht van de elementen?

Lavinia: Blijf hier, tot de Keizer zijn offer gebracht heeft.

Lavinia (tot Augustus):

Gij ziet, de geesten van het heelal wachten op uw beslissing.

Varus: Natura houdt de adem in - ziet! Jupiter sta ons bij!
(Hij heeft de Sibylle ontdekt, allen kijken verschrikt naar de bewegingloze gestalte)

Valgus: Is het een krom gegroeide olijfboom?

Paestus: Of een oud standbeeld uit Jupiter's tempel? Kijk vrienden, het beweegt! Bij de Goden, ik vermoed wie ons hier bedreigt.

Augustus: Zo groots, verheven en oud zag ik nog nooit een vrouw!

Valgus (fluistert tot Varus):

Het is de Sibylle, mijn Varus, zij is zo oud in jaren als er zandkorrels zijn op het strand bij de zee.

Hortensia: Oh, waarom ben ik hier? Liever was ik in mijn slaapvertrek en begroef mijn hoofd in de zachte kussens, zodat ik de gruwelen van deze zwarte nacht niet behoefde te aanschouwen.

Varus: Wat zal de Sibylle ons te verkondigen hebben? Wat heeft haar hierheen gebracht? Zij schrijft, zegt men, haar profetisch orakel op de bladeren der bomen, wetend dat de wind het de wereld in doet waaien.

Augustus (zinkt langzaam op de knieën, de anderen volgen zijn voorbeeld):

Op mijn voorhoofd staat zweet.
Moeizaam verlichten de fakkels de dichte duisternis van deze donkere nacht.
De Tiber hoor ik niet meer stromen.
Krachteloos hangen mijn handen omlaag.
Oh Goden, dit uur is groots: antwoordt op mijn roep.

De groep verzinkt in verschillende gebedshoudingen. De Sibylle maakt zich nog groter om beter te kunnen overzien.

2e Scène

De Sibylle en de herders in Bethlehem.

- Sibylle: Naar het Capitoool, sprak de geest, en:
Wendt de ogen van het hart naar het Oosten, naar het Heilige Land.
Ik weet dat de broeders en zusters in Ierlands heilige oorden en in de laatste tempel van Apollo hetzelfde visioen beleven.
Het Licht schijnt in de duisternis.
- Engelen: Zingen het Gloria.
(De herders slapen onrustig)
- Eerste engel: Vreest niet, gij herders,
vreugde kom ik u verkondigen.
Vrede voor alle mensen die van goede wil zijn en streven om de liefde op aarde te verbreiden.
- 2e Engel: Nacht en schaduwen des doods,
zorgen, afgunst en geweld
die uw harten bedrukken,
daarvan komt de Goddelijke Zoon de wereld bevrijden.
Hij komt het licht brengen in de duisternis!
- 3e Engel: De tijd is vervuld. Hebt elkander lief en gij zult de stem des hemels horen.
De heer der liefde is naar de aarde gekomen.
- Engelenkoor: Christus als mens geboren in de stad Bethlehem.
Ere zij God in de hoge en vrede aan de mensen van goede wille.
- 4e Engel: Gij zult het kind vinden in een donkere stal.
In doeken gewikkeld, beschut door een os en een ezel.
Gaat snel op weg om Hem te offeren, die u als eersten geroepen heeft.
- Portia: (komt met Fidelia aan de hand snel naderbij)
Marcus, Marcus - eindelijk heb ik jullie gevonden.
Lucretia, hier zijn ze! Hier liggen bij het smeulende vuur de slapers, terwijl wij door deze onheilspellende nacht rondwalen.
- Varro: (die samen met zijn moeder Lucretia naderbij komt)
Moeder, kijk eens! Hier zijn wolven. Ze liggen bij de slapende herders tussen de schapen als broeders bij elkaar.
- Lucretia: Nog nooit ben ik verdwaald op mijn weg naar de kudde. Een wonder is hedennacht gebeurd: ik verdwaalde. Wolven en honden sliepen vreedzaam naast elkaar.
- Fidelia: Vader, pak uw staf, sta op, de wolven hebben ons omsingeld.

- Marcus (slaapdronken):
Oh blijf toch; zing door.... ach....
- Portia:
Marcus, waar ben je?
We zijn teruggekomen, omdat we de weg naar huis
niet meer konden vinden.
Zo donker en stil is de nacht nog nooit geweest.
- Marcus:
Waar ben ik? Portia, jij hier? Sta op, broeders,
wolven!
(De andere herders krabbelen snel op)
- Varro:
De wolven slapen, net als jullie.
In het sonker trapte ik een op z'n poot.
Ik bukte me en zag dat de wolf rustig bleef
slapen. Niemand van ons schrok. Maar wie zal ons
geloven!
- Claudius:
Varro, ik geloof je, want ik zag een groter
wonder. In mijn droom zag ik de hemel open.
- Casca:
Zijn jullie in Bethlehem geweest?
Hebben jullie het ook gehoord?
- Lucretia:
Wat is er met de mannen aan de hand?
- Claudius:
Stil toch, Lucretia, zwijg. Ik zag een hemels
licht, jouw harde stem bederft alles.
- Lucretia:
Ik begrijp je niet. Maar spreek dan toch, wat
is er gebeurd?
- Marcus:
Muziek weerklonk tussen hemel en aarde en stemmen
zongen: Heden is de Verlosser geboren.
- Claudius:
Een kind geboren in een stal, in een kribbe- en
toch de heer der wereld.
- Casca:
Kom, laten we ons haasten en zien of we Hem kunnen
vinden. Onderweg vertellen we verder en kunnen we
bedenken wat we Hem zullen schenken.
- Lucretia:
Als de Heiland werkelijk geboren is zal mijn hart
verblijd zijn en wil ik anderen vreugde schenken.
- 3e Scène - Het offer in Rome
- Valgus:
De Genius blijft zwijgen. Ik hoorde niets dan het
knorren van mijn hongerige maag.
- Varus:
Ook de Sibylle tuurt in de ondoordringbare
duisternis.
- Paestus (tot Lavinia):
Houdt de duiven gereed, wij maken het offeraltaar
klaar.
- Augustus:
Ben ik niet de heer der wereld? Waarom dan deze
twijfel?
- Lavinia:
De tekenen van deze nacht zijn u gunstig gezind.
Wij haasten ons het offer voor te bereiden.
Breng gloeiende kolen, reikt de keizer het mes
en de duiven aan!

- Augustus: Venus, gij onsterfelijke moeder der Caesaren, zendt mij een teken, waardoor ik kan zien, dat gij wenst dat uw zoon Augustus vereerd wordt als een God onder de Goden.
Wee, de duif is weggevlogen.
- Hortensia: Het duister heeft hem opgeslokt!
- Paestus: Uw naam leeft onder vele volkeren, die u vereren. Geloof aan Uzelf oh Augustus, in uw kracht en uw macht. Herhaal het offer, Caesar.
- Augustus: Venus en Jupiter, hoort de stem van uw menselijke zoon.
Zal door de bouw van een tempel hem goddelijke verering deelachtig worden?
- Lavinia: Wee, de tweede duif ontvloog zijn trillende handen.
- Hortensia: Hoe geluidloos zweefde zij weg in de zwarte nacht.
- Augustus en de zijnen knielen weer neer in gebedshouding.

4e Scène - de geboorte van Christus

- Sibylle: In de verte zie ik de herders komen.
Hun harten verlicht door hoop.
De reine Maagd des Heren voelt dat het uur gekomen is.
- Maria: O Jozef, zie naar omhoog.
Als van duizend zonnen daalt een Licht uit de geopende hemel neer en omhult mij als stralend goud.
- 1e Engel: Et verbum carofactum est, et habitavit in nobis.
- Engelenkoor: Ziet, het Woord is Vlees geworden, en het heeft onder ons gewoond.
- Hierna treden de engelen terug. Maria neemt het kind op en zingt in wisselzang met de engelen een lied.

5e Scène - de Sibylle spreekt.

- Hortensia: Hoog aan de hemel straalt weer de zilverglanzende maan.
- Valgus: Ik hoor weer het gemurmel van de Tiber en eindelijk waait een koele wind langs mijn verhitte voorhoofd.
- Hortensia: Ziet, oh ziet de duiven - op de schouders van de keizer!
- Lavinia: Uw beschermgeest gaf u het antwoord.
Er is iets veranderd deze nacht, oh Caesar!
- Paestus: Ave Caesar, Gij zijt de levende God, die wij vereren op de heuvel van het Capitoel.
- Valgus: Heil aan de nieuwe God!
- Allen: Ave Caesar! Heil! Leve de nieuwe God.

Lavinia: Rome en de hele wereld ontvangen de nieuwe God in mensengestalte!

Allen: Heil de God Augustus, Ave Caesar!

De Sibylle komt langzaam naar hen toe. Allen wijken terug - alleen Augustus blijft staan.

Valgus: Hoe schrikwekkend schitteren haar ogen. Haar huid gelijkt op gebarsten boomschors.

Varus: Zal ze Augustus erkennen?

Hortensia: Dat afgrijselijke, ruige haar!

Sibylle: Ave Caesar! Ik lach erom! Gij, jij want uzelf een God? Een zwakke sterveling zijt jij. Ave Caesar! Ik lach erom.

6e Scène - de aanbidding van de herders

Engelenkoor: Zingen: Gloria in Excelsis Deo.

Varro: Ik hoor gezang en muziek.

Claudius: Welk een warm licht straalt uit de ogen van dit lieflijke Goddelijke kind.

Marcus: Gij zijt het Licht in de donkere nacht.

Casca: Heer over leven en dood.

Jozef: Gij herders, heb dank voor de gaven, die jij het kind hebt gebracht.

Maria: Uw geschenken en offers liggen aan de voeten van het kind. In uw deemoed buigt jij voor de eeuwige mens en zoon.

Engelenkoor: Gij geeft de kracht aan de elementen. Gij beheerst de storm en de zeeën. Gij geeft de bomen hun bloesem. Gij liefhebbend zonnehart, levende God en mens.

Herders: Licht voor de zoekende zielen, heer over leven en dood, mensenzoon en God, vervul onze harten met uw liefde. Leer ons elkander te beminnen, o Heer.

Augustus: Vrienden! vrienden! hoort - Aanschouw de waarheid. Wij zullen de tempel bouwen maar wij zullen hem bouwen voor de levende God en dit heiligdom zal de naam dragen: Ara Coeli, het altaar des hemels. Want Hij, die ik schouwde door de kracht van de Sibylle is geboren in het heilige land. In de donkerste nacht naar de aarde gekomen. Een hemelsaltaar zal worden opgericht dat de toekomst van Rome zal verlichten!